

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΡΣΗ ΜΕΡΙΚΩΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΩΝ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ: ΤΑ ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΑ

Λάζαρος Κωνσταντινίδης, υπεύθυνος για την εφαρμογή ενός σχεδίου για νέους με θέμα τα Εντευκτήρια, στα πλαίσια της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Θεσσαλονίκης '97.

Εισαγωγή

Το 1997, η Θεσσαλονίκη, ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, θα έχει να επιδείξει ένα καλλιτεχνικό πρόγραμμα που θα κριθεί για την πρωτοτυπία και το ενδιαφέρον του, όπως επίσης και για τις ελπίδες που θα αφήσει για μια άλλη πολιτιστική πρακτική. Μέσα σ' αυτό οι νέοι της πόλης μας έχουν, και είναι φυσικό να έχουν, ρόλο και ουσιαστική συμμετοχή. Όλοι οι νέοι χωρίς αποκλεισμούς και διαχωριστικές γραμμές. Εργαστήρια, ειδικές δράσεις, εκδηλώσεις και μία ιδιαίτερη ευαισθησία απέναντι στους νέους από τις "λιγότερο ευνοημένες ομάδες", όπως εύσχημα μπορούμε να χαρακτηρίσουμε πολλές και διαφορετικές κατηγορίες νέων.

Ξεκινώ με τη διαπίστωση ότι η κοινωνία των διαχωρισμών δεν κάνει διακρίσεις σε κάποιες συγκεκριμένες ομάδες νέων αλλά απλώνεται περισσότερο και ότι οι άγνωστες συμπεριφορές, η διαφορετικότητα και ο φόβος στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις δεν είναι πια ένα περιθωριακό φαινόμενο που δεν το συναντούμε στη Θεσσαλονίκη. Έτσι, ένα πρόγραμμα για τους "άλλους" νέους της πόλης μας θα έπρεπε να λαμβάνει υπόψη του ως βασική αυτήν τη διάσταση.

Οι νέοι στους οποίους απευθυνόμαστε μπορούν σαφώς να ορισθούν αν θέλουμε: παλιννοστούντες, πρόσφυγες και αλλόγλωσσοι μετανάστες, ομόδοξοι, ετερόδοξοι, άνεργοι, περιθωριοποιημένοι νέοι και πολλοί άλλοι. Τα εύκολα θύματα κάθε διαχωριστικής συμπεριφοράς.

Μιά πολιτιστική πρωτεύουσα θα πρέπει όχι μόνο να κάνει κάτι αλλά θα πρέπει αυτό που κάνει να έχει χαρακτήρα και κυρίως πολιτιστική διάσταση. Κι εκεί είναι που διαφοροποιείται το σχέδιο αυτό σε σχέση με αυτά που μέχρι σήμερα έχουν εφαρμοστεί. Η διαφορετική προσέγγιση στα αίτια που διαφοροποιούν τους ανθρώπους και μια παραδοχή: ότι η δυσκολία του εγχειρήματος είναι από τη φύση της διαφορετική και έχει να κάνει όχι μόνο με τα κοινωνικά δεδομένα, τις οργανωτικές και άλλες αδυναμίες, αλλά και με τις αντιλήψεις και την καλλιέργημένη ή όχι ψευδαίσθηση των προβλημάτων που δημιουργούνται από τα διαφορετικά σημεία αναφοράς των νέων στους οποίους απευθυνόμαστε.

Είχαμε να διαλέξουμε ανάμεσα σε ένα σχέδιο όπου θα προβλεπόταν και η παραμικρή λεπτομέρεια και θα είχαμε αδυναμία να το υλοποιήσουμε ή να προσπαθούσαμε να φτιάξουμε ένα σχέδιο παρέμβασης αρκετά ευέλικτο, ελαστικό και

προσαρμόσιμο στις ανάγκες των νέων που θέλουμε να προσεγγίσουμε. Επιλέξαμε τη δεύτερη μέθοδο για πολύ συγκεκριμένους και αυτονόητους λόγους. Η παρέμβαση που κάνουμε με τα Εντευκτήρια είναι μια "μη συστημική δράση" που δεν ξέρουμε το μέλλον της και ούτε μπορούμε να το προβλέψουμε, μπορούμε όμως να κατευθυνθούμε προς τη διατήρησή της.

Η ιδέα, σχετικά απλή και συμπυκνωμένη, προωθεί σταδιακά τη δημιουργία σε όλο το πολεοδομικό συγκρότημα, κυρίως στις ανώνυμες υποβαθμισμένες γειτονιές της, Εντευκτηρίων ως τόπων αναψυχής και συνάντησης, δημιουργικών χώρων διημέρευσης, καφέ και πολιτιστικών κέντρων. Στα ιδιόμορφα αυτά στέκια οι νέοι θα βρίσκουν ευκαιρίες δημιουργικής απασχόλησης και ψυχαγωγίας σύμφωνα με τις ανάγκες αλλά και τις ιδιαιτερότητές τους.

Σε γενικές γραμμές τα προβλήματα των νέων αυτών δεν είναι άγνωστα. Δεν είναι άγνωστες οι συνθήκες διαβίωσης. Μια πρώτη παράμετρος στο σχέδιο παρέμβασης είναι οι χώροι που βρίσκονται εκεί που ζουν οι νέοι που θέλουμε να προσεγγίσουμε, να είναι κοντά στις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους.

Δε χρειάστηκε ιδιαίτερη προσπάθεια για τον εντοπισμό αυτών των περιοχών. Μια μικρή βόλτα στις βορειοδυτικές γειτονιές του κέντρου και στις δυτικές συνοικίες θάζει εύκολα τον καθένα σε αυτή την "άλλη" Θεσσαλονίκη. Τη Θεσσαλονίκη των περιορισμένων ευκαιριών και των διαχωρισμών. Τα Εντευκτήρια βρίσκονται σε "κεντρικά" σημεία υποβαθμισμένων περιοχών, σε μικρές πλατείες με άμεση πρόσβαση στις λεωφορειακές γραμμές. Οι χώροι έχουν επιλεγεί, άρχισαν να διαμορφώνονται και θ' ανοίξουν σταδιακά: στην περιοχή Ελπίδα του Ευόσμου στις 10 Ιανουαρίου το πρώτο, στο Κορδελιό, στη Σταυρούπολη, στην Παλιά Λαχαναγορά και στην Κασσάνδρου τα πρώτα πέντε μέσα στο πρώτο τετράμηνο του '97 και στη συνέχεια στην Πολίχνη, τον Άγιο Παύλο, τους Αγίους Πάντες και αλλού.

Τα Εντευκτήρια είναι χώροι ανοιχτοί, καθαροί από οποιοδήποτε στίγμα και χαρακτηρισμό, αλλά κυρίως χώροι όπου η διαφορετικότητα επιδιώκεται και ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας διαμορφώνει και τη δυναμική τους, όπου ο πολιτισμός είναι παρών με πολλαπλότητα και ποικιλία, με δραστηριότητες κοινωνικές και υποστηρικτικές ενέργειες, βοήθειας, ενημέρωσης, πληροφόρησης και επικοινωνίας.

Αυτή είναι η ορατή και πολύ συγκεκριμένη διάσταση του σχεδίου: οι επισκέπτες τους να βρίσκουν σ' αυτά μια ποικιλία από ευκαιρίες συμμετοχής. Η μουσική, το θέατρο, τα εικαστικά είναι τα οχήματα αυτής της προσέγγισης. Υπάρχει χώρος για κάθε πρωτοβουλία, για κάθε καλλιτέχνη, για τον καθένα που θέλει να εκφραστεί και να δημιουργήσει (μια μικρή επεξεργασία των δράσεων και των δραστηριοτήτων που θα έχουν αυτοί οι χώροι τις ανεβάζουν στις 30, μικρές και μεγάλες). Παράλληλα, θα στηθούν εργαστήρια που θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά.

Προβλήματα

- Υπάρχει απόσταση μεταξύ επιθυμίας και αποτελέσματος κι αυτό είναι γνωστό.
- Η δυσκολία προσέγγισης και συνύπαρξης διαφορετικών ομάδων, η προκατάληψη, η γκετοποίηση, ο ελλοχεύων ρατσισμός και η ξενοφοβία.
- Η απουσία ίσως εντυπωσιακών αποτελεσμάτων αλλά και η γνώση ότι μπορούν εύκολα να ακυρωθούν πολλά από αυτά που προγραμματίζονται.
- Να ξεοδευτεί απόθεμα δυνάμεων και ενέργεια.

Επίλογος

- Τα ίδια τα Εντευκτήρια δε λειτουργούν ως σύλλογοι του παρελθόντος αλλά μπορεί να γίνουν τόποι του μέλλοντος.
- Δεν ταυτίζονται με ιδέες και επιλογές.
- Υπάρχει ισοτιμία και αποδοχή των διαφορετικών απόψεων και πολιτισμών.
- Τα Εντευκτήρια περιορίζουν τη συνεισφορά τους στο πρόβλημα του αποκλεισμού, στη φιλοξενία δραστηριοτήτων σ' αυτά.